

KİTAP İNCELEMESİ

Aykut POLATOĞLU (2001), **Kamu Yönetimi**, (Ankara, METU Press, 171 s.)

1887 yılında Woodrow Wilson'un "Yönetimin İncelenmesi" adlı makalesiyle bağımsız bir bilim dalı olarak doğan ve Türkiye'de çağdaş anlamda 1950'li yıllarda hayat bulan kamu yönetimi disiplini hakkında Türkiye'deki ve dünyadaki gelişimini gözler önüne seren az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu incelemenin konusunu oluşturan Aykut Polatoğlu'nun *Kamu Yönetimi* adlı kitabı bu alanda yapılmış en önemli çalışmalardan biri olup kamu yönetimi disiplininin gelişme çizgisini ortaya koyması bakımından ve Türk kamu yönetiminin sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözüm yollarını araştırması bakımından önemli bir çalışmadır.

Kitap iki ana bölümden ve bu bölümlerde yer alan sekiz alt başlıktan oluşmaktadır.

Kitabın birinci bölümünün ilk alt başlığında yönetim ve örgüt kavramları tanımlanmaya çalışılmıştır. Herbert A. Simon'un yönetim tanımlamasını esas alan Polatoğlu, hem yönetim hem de örgüt kavramları için amaç, insan ve işbirliği unsurlarının esas olduğunu ve bu nedenle örgütün yapıyı, yönetimin ise süreci oluşturduğunu belirtmektedir.

Aynı bölümün ikinci alt başlığında örgüt yönetiminde etkili olan etmenler incelenmiştir. Örgütün çevresi, amaçlar, yapı, otorite ilişkileri, yöneticinin görevleri örgüt yönetiminde etkili olan etmenler olarak gösterilirken ussalık, verimlilik, katılım ve etkililik kavramlarının örgüt yönetimine dolaylı ve dolaysız etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Üçüncü alt başlığın konusunu örgüt kuramları oluşturmaktadır. 1900'lü yıllarda endüstri devrimin etkisiyle büyüyen örgütlerin nasıl daha çok verimli olabileceklerinin araştırılmasıyla ortaya geleneksel örgüt kuramı çıkmıştır. 1930'lu yıllarda ise geleneksel örgüt kuramına alternatif olarak yeni-geleneksel (insan ilişkileri) yaklaşımın ön plana çıktığı görülmektedir. Polatoğlu, yeni-geleneksel yaklaşımın geleneksel anlayışı tam anlamıyla reddetmeyerek biçimsel örgütten ziyade doğal örgütü ön plana çıkaran bir anlayışa sahip olduğunu belirtmektedir.

Birinci bölümün son alt başlığını ise kamu yönetimi oluşturmaktadır. Bu alt başlıkta 1980'li yıllardan itibaren küreselleşme düşüncesi ile birlikte kamu yönetiminin alanının daraltılmaya çalışıldığı ve bu sorundan ancak toplumsal çıkarları koruyacak profesyonel kamu yöneticileri ile kurtulanabileceğinden

bahsedilmektedir. Ayrıca ,bu alt başlıkta Polatoğlu, geleneksel ve çağdaş olarak ikiye ayrılan karşılaştırmalı kamu yönetimi yaklaşımını öğrenmenin evrensel geçerliliği olan kamu yönetimi ilkelerini ortaya koymak, diğer ülkelerin yönetim sistemlerini öğrenmek ve gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkelere empoze etmeye çalıştıkları yönetsel yöntemleri açıklayabilmek açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Kitabın Türk Kamu Yönetimi adlı ikinci bölümünün ilk ana başlığında Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri sıralandıktan sonra kamu yönetimine ilişkin anayasal ilkeler belirtilmiş ve yasama, yürütme ve yargı organlarından ana hatlarıyla bahsedilmiştir. Polatoğlu'na göre; Türkiye'de tam anlamıyla bir kuvvetler ayrılığından bahsetmek mümkün değildir. Çünkü yürütme, yasama organının içinden çıkmaktadır ve yasama organını yönlendirmektedir. İlk alt başlığın son konusunu merkezi yönetimin taşra örgütü oluşturmaktadır. Polatoğlu, bu konuda illerin ölçek sorununa değinmektedir ve bugün var olan il bölümlenmesinin anayasada öngörülen ilkelere uymadığını ileri sürmektedir. Kamu hizmetlerinin çağdaş anlamda yerine getirilmesinde küçük ölçeklerinden dolayı sorunlar teşkil eden iller nedeniyle merkezi kuruluşların bölge örgütlenmelerine gittikleri görülmektedir. Polatoğlu, bölge örgütleri ile iller arasında yetki, sorumluluk ve denetim açılarından sorunlar yaşandığını ve daha geniş yönetsel alanların kurulması ile bu sorunlardan kurtulunabileceğini iddia etmektedir.

İkinci bölümün ikinci alt başlığını ise yerel yönetimler oluşturmaktadır. Türkiye'de bugün 3215 belediye vardır ve bunların % 80'ninin nüfusu onbinin, % 65'inin ise beşbinin altındadır. Nüfusu ikibinden fazla olan köyler hem ulusal gelirden pay almak hem de imece gibi yükümlülüklerden kurtulabilmek için belediye olmanın yollarını aramaktadırlar. Polatoğlu, bu durumun belediyelerde mali kaynak ve uzman istihdam gibi sorunların gündeme gelmesine neden olduğunu ve belediyelerin temel hizmetleri bile tam anlamı ile yerine getirmekten uzak olduklarını belirtmektedir.

İkinci bölümün son konusunu sonuç niteliğinde olan yönetsel reform oluşturmaktadır. Bu alt başlıkta Polatoğlu'nun yapmış olduğu öneriler dikkat çekicidir. Polatoğlu, 1950'den beri yapılmaya çalışılmış olan reform hareketlerinin yöneticilerin bireysel takdirine bırakıldığı için başarısız olduğunu belirterek şu önerilerde bulunmaktadır: Öncelikle, iller ve belediyeler için optimum ölçek tespit edilmelidir. İkinci öneri halkın yönetime katılımını sağlayabilmek için mahalle şubelerinin kurulması gerektiğidir. Üçüncü öneri, köy ve il özel idarelerinin kaldırılması ve bu birimlerin yerine kırsal belediye ve bölge yerel yönetimlerinin kurulmasıdır.

Aykut Polatoğlu'nun Kamu Yönetimi adlı kitabı, kamu personel sisteminden bahsetmemekle birlikte kamu yönetimi disiplininin gelişimini tarihsel

perspektif içinde ele alış biçimi ve Türk kamu yönetiminin içinde bulunduğu sorunları gün ışığına çıkararak bu sorunlara öneriler üretmesi bakımından Türk kamu yönetimi için ufuk açıcı ve önemli bir çalışmadır.

Barış Övgün, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Araştırma Görevlisi.